

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 2. De natura, & causis legis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

Legis necessitas existendi.

12. **E**um finem igitur non vnum sed varium & multiplicem assignare possumus ex quatuor capitibus: nempe ex ordine hominis ad Deum; ex ordine hominis ad seipsum; ex ordine hominis ad alios homines; & ex ordine hominis ad res sibi subditas. Primum enim homini necessaria iustitiam ad Deum: tum ut cognosceret in Deo imperante plenam auctoritatem, & potestatem dominij: & in se, sicut & in aliis rebus, obediendi necessitatem; qua de causa in statu innocentiz datum est præceptum Gen. 2. Tum ut intelligeret diuinam erga se providentiam in dirigendo se ad finem vltimum consequendum.

13. Secundò lex necessaria fuit homini in ordine ad seipsum: tum quia est natura determinata ad bene vel male agendum; ideoque opus habuit lege, qua dirigeretur, determinareturque ad bene agendum; prout conuenit ei qui ad imaginem Dei conditus est: ne bestiarum more sequeretur quicquid appetitus sentiens suggerit. Legibus enim tanquam habentis homo regitur, ac coercetur, i.e. in peccatum præceptum ruat. Tum ut seipsum cognosceret: nempe seum vilitatem, si factus ex limo terræ, comparatur cum Deo: ne superbe aduersus eum se extollat: suam verò dignitatem, si ad Dei similitudinem factus comparatur cum cæteris rebus corporeis; ne seruando eis, indignè se eisdem subiiciat. Item que cognosceret illud quod sanctitatem summam naturæ est ei conciliare; opera inquam iustitiæ consistentia in illa mandatorum obseruatione, de qua Dominus Matth. 19. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. Aut etiam de contrariis, illud quod summam miseriam ei creare comparatum est, nimirum peccatum. Per legem enim cognitio peccati ad Rom. 3. Et peccatum nõ cognoui, inquit in sequen. cap. 7. Apostolus, nisi per legem.

14. Tertiò necessaria est homini lex, in ordine ad alios homines. Tum ad conueniendum cum illis: sine lege enim peruerterentur omnia, ac suo quisque arbitrio viueret, manerentque vitia impunita vnde tolleretur humanus conuictus. Tum ad decernenda præmia bonis, & supplicia malis; quod ita est necessarium in Rep. vti licet status illius perturbetur & confusione labefactetur. Tum demum ad conseruandam iustitiam erga omnes, & obediendam inferiorum erga superiores.

Postremo in ordine ad res inferiores necessaria est homini lex; quia tenetur has omnes referre in Deum, tanquam in finem vltimum: ad quod est illi opus lege, per quam instruitur de ratione talem relationem faciendi rectè & congruenter diuinæ voluntati.

CAPVT II.

De natura & causis Legis.

S V M M A R I V M.

15. Definitio legis cum illius explanatione.
16. Lex in eo differt à consilio, quod obliget: obligat autem, tum ad culpam tum ad penam.
17. Lex coagmentatio est ex actu mentis, & ex actu voluntatis; hincque magis, quam ille est ei proprius.
18. Lex que de se est actus quomodo rationem habeat habitus.
19. Iniustitia qua naturam legis destruit, locum habet tantum in lege humana, ex cuius causis omnibus nasci potest.
20. Quanam possit esse legis materia.
21. Quatenus lex Ecclesiastica seruetur de actibus internis.
22. Promulgatio non est de legis natura, etsi ad illius obligationem requiratur.
23. Finis legis propinquus, est facere homines bonos: remotus bonum commune.
24. Causa efficiens legis est superior publicam potestatem habens in eos, quibus illa imponitur.

Aliquot afferuntur à Dominico Soto initio librorum De iust. & iure legis definitiones: quibus omissis hac vna, que aptè sufficienterque illius naturam delectare videtur, contenti sumus.

15. Quod iniusta ordinatio superioris, publicam habetis potestatem, cum voluntate obligandi subditos ad aliquid agendum vel non agendum.

De spectantibus ad naturam Legis.

SECTIO I.

Dicitur autem ordinatio: quoniam lex est actus quidam rationis & prudentiæ ex Aristot. 10. Ethic. cap. 9. id est, iudicium quoddam intellectus practici, consequens illius consultationem moderantem virtute prudentiæ. Deinde dicitur, iniusta, quoniam lex iniusta ex D. August. lib. 1. De lib. arbitrio cap. 5. ne nomen quidem legis meretur. Tertiò dicitur, superioris, quoniam lex ex Aristot. loco cit. vim habet non modo directiuam, quatenus præcipit bonum, & verat malum: sed etiam coactiuam, quatenus transgressorem reddit poenitentem. Iam verò dirigeret cum coactione, est tantum superioris: habetque rationem imperij: qua de causa non exprimitur per indicatum, sicut simplex ordinatio; dicendo hoc faciendum est, & ab illo abstinendum: sed per imperatum, dicens hoc fiat, illud non fiat. Imperare autem est superioris cum pariter non habeat imperium. cap. Innotuit, De elect. Quarta dicitur, habens publicam potestatem, quoniam vt D. Thomas 1. 2. quæst. 90. art. 3. ostendit: condere legem pertinet vel ad totam multitudinem, vel ad imperatorem publicam, quæ totius multitudinis curam gerit: vnde iussiones quæ sunt à privatis personis, non censentur leges, sed tantum legum applicationes.

Atque his quatuor exprimitur illud, quod debet locum generis tenere in definitione legis. Illud autem quod sequitur, cum voluntate obligandi subditum ad agendum vel non agendum, continet differentiam, per quam lex separatur à consilio, cui totum quod in definitione præcedit potest conuenire.

Nam ex D. Thomæ in seq. quæst. 108. art. 4. consilium à lege in eo differt quod hæc vim habet obligandi, imponendive necessitatem, vt seruetur id quod ipsa præcibit; illud verò non item: adeo vt ordinatio superioris sine voluntate obligandi, sit quidem, immo tantum sit consilium, nec adhuc lex: cum voluntate verò obligandi, non consilium, sed lex sit. Vbi aduerte legem dici obligare tum sub peccato, tum sub poena; sub peccato autem obligare est: eam ita aliquid præscribere, vt necesse sit illud exequi ad supernaturalem beatitudinem consequendam, vel omnino, vt cum obligatio est sub mortali; vel statim post mortem, vt cum obligatio tantum est sub veniali, quod non impedit quidem omnino, retardat tamen consecutionem dictæ beatitudinis. Sub poena verò obligare, esse aliquid ita præscribere vt etiam si præuicatoribus poenam non constituit re ipsa, reddat tamen poenâ dignos, seu meritos à quibus legislator poenam repetat.

Ex hac definitione legis manifestum est, legem non esse vnius naturæ per se, sed solum per aggregationem: nempe esse ens morale, ad cuius constitutionem, sicut ad constitutionem entis artificialis, plura in genere naturæ completa, concurrunt. Sicut enim domus coagmentatio est ex lapidibus & lignis, in ordine ad habitationem: ita lex, coagmentatio est ex ordinatione mentis, & voluntate obligandi in ordine ad actionem moralem. Si quæras, quod magis conueniat legi: esse actum intellectus, an esse actum voluntatis? Respondeo cum Alphons. à Castro in lib. 1. De lege penali cap. 1. esse actum voluntatis (etiam si Sotus in lib. 1. De iust. & iure contrarium iudicat quæst. 1. art. 1.) nam in actu voluntatis, non autem in actu intellectus propriam legis rationem completi; vltimaque illius differentiam consistere, ex eo patet, quod seclusa voluntate obligandi subditos, quantumcumque Superior multa ordinet, nullum eorum pro lege tenetur: quis, vt rectè Alphonsus argumentatur, Non quod Princeps nouit aut bene intellexit: sed prout habetur in lege 1. ff. De consuet. Principum: quod Principi placuit, legis habet vigorem. Adde peccatum, quod est legis transgressio, magis aduersari voluntati Superioris quam in intellectu. Vnde fit vt illud quod contra legem Dei committit quis, dicatur id ipsum facere contra diuinam voluntatem.

Cæterum lex ita est actus, vt rationem habitus induat hoc nomine; quod est (præterquam in Deo in quo nihil fluxum est) transeat breui tempore, more aliorum actuum humanorum: perdurat tamen in virtute: hoc est, actus

mentis

mentis ordinantis, & voluntatis obligantis, statim quidem in Principe possunt desinere esse: uterque tamen, etiam postquam desit, eadem erga subditos retinet vim, quam habuit dum actu esset, exercereturque: ideoque memoria gratia mandari solet scriptis, in quibus, tanquam in signis custodiatur: non quidem, quod ea ad suam rationem tale quod exigit. Nam scripturae sint leges an non scripturae nihil interesse videtur, inquit Aristoteles in cit. cap. 9. sed quod ita nostra infirmitati expediatur: vt deduci potest ex eo quod Decalogi praecipua etiam si naturali lumine nota sint, Deus tamen in tabulis lapideis exarari voluerit.

19. Porro iniustitia quam destruere legis naturam paulo superius insinuatam est; tantum habet locum in lege humana: in qua, vt post D. Thomam 1. 2. quest. 96. art. 4. tractat. an Syluester & Alphonsus a Castro: ille in verbo Lex numis & hic in sequenti cap. 5. potest ex omnibus causis ipsius nasci. Ex fine quidem, si fiat tantummodo propter priuatum bonum. Dico (tanquam modo) quia non est necessarium ad iustitiam legis, vt haec in omnibus casibus respiciat bonum commune; sed satis est respiciat vt plurimum: vel ita respiciat bonum priuatum, vt ipsum redundet in bonum commune. Adde si item ea fiat contra bonum commune, vel propter bonum quod ante quidem commune fuit, sed amplius non est. Pro quo facit cap. Erit autem lex, distincta, ubi ceteris qualitatibus, quas lex habere debet, congruenter legi primae & secundae ff. De legibus, haec additur; vt nullo priuato commodo sed pro communi utilitate ciuium conscripta sit. Ex efficitur verò, si statuens excedat in ea suam potestatem: nimirum legem imponendo vel non subditis, vel subditis quidem, sed de iis quae operantur extra ipsius ditionem.

Pro quo facit illud in lege vltima. ff. De iurisdictione omnium iudicum. Ex tra territorium ius dicenti, imponere non pareretur. Adde & cap. Vt animarum, De constitut. in 6. vbi ead. sententia usurpatur. Ex parte porro formae: cum per eam onera multitudini dispensantur non feruata proportionis aequalitate: ita nimirum vt ceteris partibus vnus plus quam alius, aut omnes vel aliqui nimium grauentur, etiam si totum ordinetur ad bonum commune. Ex parte denique materiae: cum per eam statuitur aliquid illicitum, hoc est, pugnantem cum lege naturali, vel diuina, aut cum humana a superiore posita. In quibus duobus posterioribus modis aperta est iniustitia ratio: in hoc quidem erga superiores, & in illo erga inferiores, ita vt nulla sit opus alia confirmatione.

De materia & forma Legis.

SECTIO II.

20. **M**ateria Legis sunt ea, de quibus ita fertur: cave quae amplecti, ipsa praecipit vel prohibet. Cum autem homo amplectatur tum intellectu, verum, vel falsum, vel probabile; vel id de cuius veritate aut falsitate nihil certo constat: tum voluntate, bonum vel malum vel quod indifferens est: seu quod ratio dicat nec bonum nec malum de se esse. Cum inquam haec ita sint: ordinatio quidem leges ferri non solent de iis quae homo intellectu amplectitur: a tamen de illis interdum feruntur; sicut ad pacem & vniouem in Ecclesia conseruandam; sicut ad vitandum scandalum aut aliud periculum. Sic Concil. Trident. sess. 13. Can. 11. cauet sub poena excommunicationis, ne quis pertinaciter teneat, aut publice praedicet vel doceat, sacramentalem confessionem existentem in peccato mortali non esse necessariam ante communionem: quod inter Doctores prius versabatur in opinione.

De omnibus autem iis quae homo voluntate amplecti potest, leges feruntur: de bonis quidem, praecipitur; & de malis, prohibetur: de indifferentibus vero si aliunde ad bonitatem vel malitiam determinentur, eodem modo feruntur, quo de bonis vel malis absolutè: sin autem maneant indeterminate, ita vt nihil de iis certo constare possit, sintne bona an mala: ed à quibusdam afferatur bona, & ab aliis mala possunt leges de illis ferri siue praecipitur, siue prohibetur; dummodo tales sint quae velegant pietatem. Sic apud Carthusianos lex est de non edendis carnisibus: quidem in periculo mortis ad vitam conseruandam; de quo non constat inter auctores an non sit de se bonum vel malum.

21. Quae solet, An lex Ecclesiastica ferri possit, sicut lex diui-

na, de interioribus actibus. Relicta autem Scholasticis subtili discussione, contenti erimus dicere quod vnus habet: Ecclesiam interdum de actu interiori legem ferre, non tamen absolute & secundum se sumpto: sed prout illi adiunguntur actus exteriores ab ipso procedentes. Quod duobus modis fieri potest: altero praecipiendo bene fieri opus externum, quod exigit bonam animi affectionem. Sic in cap. Dolentes De celebrat. Miss. & in Clement. 1. eod. tit. lex fertur de celebrando officio diuino attendere & deuote, quod est, ferri de attentione & deuotione (quae sunt actus interiores) prout iunguntur diuinorum officiorum celebrationi, quae actus est exterior. Altero modo, in hibendo ne tale opus externum fiat tali mala voluntate. Sic in Clement. 1. De statu Monachorum. §. Quia verò: Monachis lex sub poena excommunicationis fertur, de non adeundo curias Principum animo inferendi aliquod damnum suis Praelatis. Et in Clement. 1. §. Verum de haereticis: In quibus haereticorum lex sub poena excommunicationis imponitur, de innocente non persequendo spe lucri aut odio. Quod non est prohibere spem lucri, aut odium sola, sed iuncta persecutioni, id est, incarcerationi, torturae, aut simili vexatione innoentis. Aduerte autem quod cum Ecclesia non solet eiusmodi leges ferre, nisi tales actus interiores, lege diuina debeant talibus exterioribus esse coniuncti: eas non censeferi tam nouas leges, quam superiorum legum, id est, diuinarum, declarationes ac determinationes.

22. Forma legis, vt ceterorum accidentium, est ipsius propria ratio declarata per definitionem antea traditam. Talem rationem verò, eam non obtinere antequam promulgata sit, sentit quidem Gratianus, in cap. In istis distinct. 4. inquit: Leges instituuntur cum promulgantur. Sed contrarium probabilius est, quoniam prius est legem esse quam promulgari. Nam quod non est, promulgari non potest. Deinde quia lex diuina fuit ab aeterno, nec promulgari potuit ab aeterno, cum non essent subditi quibus promulgatio fieret. Non ergo à promulgatione penditur, aut pendet propria ratio naturae legis; sed ea tantum requiritur ad hoc, vt lex subditos obliget iuxta legem. Leges, Cod. De legibus. Quae obligatio non est de natura legis; nam etiam si Superioris voluntas obligandi subditum, sic id quo propria legis ratio absoluitur ac perficitur, vt ante habitum est; obligatio tamen inferioris ex tali voluntate nascens, non est de ea ipsa ratione, quam praesupponit vt posterior, priorem se.

Ad quod plenius intelligendum aduerte, legem non obligare, nisi seruari possit: nec posse seruari, nisi ab eo cui ita sufficienter proponitur, applicaturque; vt possit in agendo se cum illa conformare. Etsi autem rebus rationis expertibus, quae aguntur in agendo, non sit opus alia propositione, quam inclinatione, & instinctu naturali, quo impelluntur ad agendum: homo tamen rationis particeps, qui semet agit, impellitur in agendo, quique debet ex intentione quadam & obedientia obtemperare legi, opus habet propositione legis quae illi manifesta fiat, vt posse cum ea conformare se in agendo. Haec autem manifestatio sufficienter facta, significatur nomine promulgationis: ideoque ad obligationem legis promulgatio requiri dicitur.

De fine & efficiente legis.

SECTIO III.

23. **F**inis legis quidam est propinquus, & quidam remotus. Propinquus, vt habetur ex cap. 1. distinct. 4. est, coecere humanam audaciam, & frenare nocendi facultatem: aut potius facere homines bonos, prout D. Thom. docet 1. 2. quest. 92. art. 1. Remotus autem finis ex eod. D. Thoma in praed. quest. 90. art. 2. est bonum commune: quod potest duobus modis tale esse; altero simpliciter: ita nimirum vt commune sit toti hominum generi, sicut est beatitudo aeterna; altero modo secundum quid, & quadam tantum ex parte: vt scilicet commune sit eatenus tantum, quatenus Princeps vel ciuitas illud sibi particulariter proponit in institutione legis, sique non sit verum bonum, & vt loquuntur, secundum diuinam iustitiam regulatum (vt potest contingere cum fuerit bonum delectabile vel vile) talis lex faciet homines bonos, non simpliciter prout sunt virtute praediti, declinantes à malo, & facientes bonum; sed bonos secundum quid, eo modo scilicet, quo aliqui vocantur boni latrones.

24.

Causa efficiens legis, ut iam ante arguimus, est Superior publicam auctoritatem habens in subditos, quibus ipsa lex imponitur. Illius enim est prospicere bene communi, quod est finis in quem lex instituitur. Vnde vir docti possunt quidem normas viuendi & documenta quaedam moralia tradere: & pater familias suam familiam statutis & ordinationibus temperare: ac quisque sibi potest viuendi normam prescribere: sed leges ferre, potest solus Superior publicam habens auctoritatem: qualis est imprimis Deus comparatione totius mundi: Christus deinde quatenus homo, qui leges ferit noster dicitur Isaiæ 33. & in Concil. Trident. sess. 6. Can. 21. definitur esse non solum redemptor, sed etiam legislator. Cuius leges extendere se ad omnes totius mundi homines; pater expressis verbis Matth. vlt. I. e. docere omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus S. docentes eos seruare omnia quaecumque mandant vobis.] Præterea est Summus Pontifex Christi in terris Vicarius, comparatione totius Ecclesie: cuius generalis pastor constituitur est in D. Petro, cum ei Dominus Ioan vlt. dixit. Pascue oues meas: non distinguens, vt notatur in cap. Solita, Demagogis. & obedientia, inter has oues & illas: vt alienum demonstretur a suo ouili, qui Petrum & successores ipsius magistros non recognosceret & pastores. Ac demum Imperator & Principes, qui sibi imperatoria iura prescripserunt, comparatione populorum qui sunt in ipsorum ditone.

CAPVT III.

De qualitatibus & officiis legis.

S V M M A R I V M.

- 25. *Varia qualitates legis.*
- 26. *Quomodo qualitates dentur legibus omnibus communes, cum aliæ aliis contrarie inueniantur.*
- 27. *De officiis legis, quæ sunt præcipere, vetare, permittere, & punire, & quomodo D. Thomas philosophetur.*
- 28. *Premio afficere an illis addendum sit.*
- 29. *Aliqua permitti leges, tribus modis intelligi potest.*
- 30. *Quæ ex illis, permittere, conscribi debeat legum officium.*

25.

Grationus distinct. 1. cap. Consuetudo, quatuor ponit qualitates legis: nempe quod ratione consistat, quod religioni conueniat, quod discipline congruat, & quod saluti proficiat, id est, quod nec contra rationem, aut religionem sit, nec discipline seueritate institutioni, aut saluti, seu beatitudinis consecutioni aduersetur. Distinctione verò 4. cap. Erit autem lex, ponit multo plures: nempe quod sit honesta, quod iusta, quod possibilis, seu quæ impleri possit: quod secundum naturam, id est, rationi consentanea sit, vt glossa ibidem interpretatur: quod secundum partem consuetudinem, quod loco & temporis conueniens, quod necessaria, quod utilis, quod manifesta ne propter obscuritatem possit quis eam captiosè interpretari: quod denique pro nullo privato commo, sed pro communi ciuium utilitate conscripta sit. Quas omnes qualitates de lege demonstrare ex ipsius causis antea expositis, non esset difficile: sed nihil necesse est ad iudicium nobis propositum ea in re nos immorari.

Dubitare potest autem quomodo eæ valeant quadrare in omnes leges, quarum aliquæ sunt inter se contrariæ: vt patet ex eo, quod secundum leges in quibusdam regnis, reges eligantur, in aliis succedant iure hæreditario: & quod in quibusdam locis primogenitus habeat vniuersam hæreditatem, & in aliis hæc diuidatur æqualiter inter oēs fratres. Cui ergo id quod est contrarium honesto vel iusto, exempli gratia, honestum aut iustum esse non possit videntur dicte qualitates non posse in omnes leges quadrare.

26.

Cui dubitationi occurrendum est. Quia lex est regula agendi vel non agendi habito respectu ad bonum commune, in quod, vt in finem instituitur: id est fieri vt interdum dentur leges, quarum vna obligat ad id agendum, ad quod euitandū obligat altera: quia cum in variis locis variæ plerumque sint hominum naturales complexionēs; ratione earum contingit, vtilius quod in vna republica conducit ad bonum commune, non conducit in altera: sed potius contrarium ipsius. Neque inde fit vt dentur leges honestæ, & iustæ sibi mutuo contrariæ: vel vt non omnes humanæ leges iustæ, consenta-

neæ sint leges æternæ, in quam non potest contrarietas cadere. Nam ad veram contrarietatem legum non tantum requiritur vt eæ contrariæ præcipiant, sed etiam vt præcipiant, manentibus illdem omnino circumstantiis: ita nimirum vt vna moraliter tollat quidquid altera ponit. Et quia Deus per legem suam æternam regit omnia accommodatè ad cuiusque naturam: eidem legi consentaneum esse potest, vt in vna republica lege sanciat aliquid, cuius contrarium sanctum est in altera, ob diuersas temporis, aut loci, aut personarum circumstantias, ex quibus probabiliter iudicatur tale quid conducere ad bonum commune. Vnde lex æterna in se quidem est incommutabilis, semperque eadem firma, stabilisque permanet: leges temporales tam en ab ea deriuatæ, variantur ratione temporum, locorum & personarum: perinde ac alitero pede circuli permanent in immobilitate in centro, alter pes secundum circumferentiam variatur.

Legis officia quinque recensentur distinct. 3. cap. vlt. præcipere, vetare, permittere, punire, & premio afficere. De quibus D. Thomas 1. 2. quest. 92. art. 2. a philosophatur. Lex est directrix humanorum actuum, qui sunt in triplici directione: alij ex suo genere boni, vt actus virtutum; alij ex suo genere mali vt actus vitiorum; & alij indifferentes aut per se indifferentes, seu parum boni vel mali. Atque respectu primorum, ponitur primum legis officium, nimirum præcipiendi res, eæ vt secundum, secundum, nempe vetandi & respectu tertiorum, tertium, nempe premiendi. Quibus additur quartum puniendi; quia lex vel te ipsa constituit pœnam præuicatoribus, vel si non constituat te ipsa, reddit dignos pœna, quam legislator possit ab illis repetere.

27.

Quintum, quod est premio afficere, D. Thom. in solutione 3. argumens i putat non esse reliquis annumerandum (sic ut nec annumeratur in lege Legis virtus ff. de legib.) quia non est legis actus proprius: cum quæcumque persona priuata possit premium pro actu iusto reddere. Verum potest reici hæc ratio, dicendo esse quidem priuati hominis id facere ex charitate; sed facere ex officio, esse solius legislatoris, sicut ex officio concionarum est solius pastoris. Adde quod cum homines non minus inducantur ad leges obseruationem spe præmij, quam metu pœnæ, eadem ratione, qua punire dicitur legis officium, dici quoque posse, premio afficere.

28.

Porro de primo & 2. officio sufficit monuisse, ratione illius legem affirmatiuè pœni, hoc est, præscribendo aliquam actionem: ratio est verò huius, negatiuè: seu præscribendo cessationem ab actione.

De 3. officio autem obseruandum est ex glossa citati cap. vlt. tripliciter intelligi posse, quod aliquid permittatur. Primo, quia legislator non modo non prohibet illud, sed potius declarat non esse lege prohibitum, ac pro non prohibito habendum: quo modo præceptum Apostoli in priori ad Corinth. cap. 7. de secundis nuptiis. Quod si non contineant (de viduis loquitur) nubant: permissio est secundarum nuptiarum: seu declaratio quod eæ sint licitæ, iuxta interpretationem D. Chrysost. quæ in cap. hæc ratione 31. qui refertur. Secundo, quia contra humanam constitutionem ipsum indulgetur, vt sit cum alicui particulari relaxatur lex, vt quando permittitur Titio contrahere matrimonium cum Bertha in quarto gradu consanguinitatis. Postremò, quia non punitur sed toleratur: siue ad conferuandum aliquid bonum; iuxta illud, quod Dominus Matth. 23. prohibet zizania colligante messem, ne forte cum eis eradicetur & triticum, siue ad euitandum aliquid magis illicitum: quomodo permittuntur commutationes in die Dominico, ex cap. Denique dist. 4.

29.

Atque solo primo modo permissio centeri potest officij legis. Secundo enim modo permissio, abrogatio est legis, tanquam voluntas liberandi ab obligatione quam lex inducit, adeo vt eius destructiua sit potius quam constitutiua officij ipsius. Tertio verò modo tantum est tolerantia, quæ non stabilis, sed potius destruit legem: nam ex cap. Cum iam dudum De præbendis, multa per patientiam à Superiore toleratur, quæ si in iudicium, ad eorum scilicet approbationem, ad iudicentur, non toleraret. Sine approbatione verò, seu voluntate expressa Superioris non collat lex. De quarto officio, quod est punire, monendum occurrit, legem ex ipso dici pœna-

30.

lem: